

GÖRSEL PEYZAJ KALİTE DEĞERLENDİRMELERİNDE KALİTE GÖSTERGELERİNİN MEKANSAL YANSIMALARI

Esra ÖZHANCI^a

Hasan YILMAZ^b

Öz

Kentsel alanların genişlemesi, peyzajın doğal yapısı üzerinde baskılar oluşturmuş, kentsel ve kırsal karakteristikler zarar görmüştür. Kentsel-kırsal, rekreasyonel, tarımsal, düzenlenmiş-düzenlenmemiş veya doğal-yapay nitelikte, farklı peyzajların değerlendirilmesi için bir sistematik oluşturulması gereklidir. Her peyzaj düzeninin, kendi dinamikleri ve karakteristikleri içerisinde ele alınması, özgün ve geçerli değerlendirme ilkeleri ortaya konması açısından faydalı ve etkilidir.

Bu bağlamda önemli bir yeri olan görsel peyzaj kalite değerlendirme çalışmaları (GPKD) ile bir dizi sonuç ve buna bağlı değerlendirmeler ortaya konurken, bu değerlendirmelerin ifade ettiği bazı sonuçlar gözden kaçırılmakta, değerlendirmeler parametre çerçevesinde sonlandırılmaktadır. Bu bağlamda yüksek kalite ifade eden veya aksine düşük kalite ifade eden peyzajların analiz edilmesi, ideal/iyi/tercih edilen peyzajların nitelikleri, sürdürülebilirliği, ideal olmayan/kötü/tercih edilmeyen peyzajların nitelikleri, değişebilirlikleri ve peyzajda ifade ettiği fonksiyonun doğru analiz edilmesi gerekir.

Çalışmada, daha önce gerçekleştirdiğimiz bir dizi GPKD çalışması bu açıdan ele alınarak, niteliksel çözümlene ile farklı algı yaratan peyzajların peyzaj değeri ve fonksiyonu ele alınarak farklı yaklaşımlar ortaya konmuştur. Üniversite yerleşkesi, dağ ekosistemleri, kırsal/köy peyzajı ve rekreasyonel peyzaj tiplerini temsil eden

---

^a Yrd. Doç. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, eozhanci@nevsehir.edu.tr

^b Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi, hyilmaz@atauni.edu.tr

örneklere yer verilmiştir. Örnekler, farklı özelliklere sahip olduğundan (kentsel alan, kırsal alan, rekreasyonel alan, kamusal alan vb.) değerlendirmelerinde geniş bir yelpazede yapılabilmeye olanak sağlamıştır. Pozitif algılanan peyzajlarda kalite ifadesinin devamlılığı için öncelikler ve negatif algılanan peyzajlar için, peyzajın gerçek değeri yönünde değişimin temeli için öncelikler üzerinde durulmuştur. Planıcı ve uygulayıcıların dikkate alması gereken veriler ortaya konmuştur. Elde edilen bir dizi sonuçla değerlendirmeler yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Görsel kalite, Peyzaj değeri, İdeal peyzaj

Giriş

Güzeli arayan, yaratan ve ondan haz alan insanın yaşam düzenini dengeleyen değerler arasında estetik görmezden gelinemez. Estetik bilindiği gibi estetiğe değin anlamına gelmektedir ve insanla gerçeklik arasındaki ilişkinin spesifik belirtilerini dile getirir, güzel ile çirkin, yüce ile bayağı, trajik ile komik gibi değerlendirmeleri içerir. Etik, iyi ile kötü, haklı ile haksız, yararlı ile zararlı gibi değerlendirmeleri dile getirdiğine göre, Estetik kavramı etik kavramıyla birlikte sanatın da temelini oluşturmaktadır (Tuncay, 2004).

Görsel estetik kalite yaşam mekanlarında insanın psikolojik ve fiziksel sağlığı açısından çok önemlidir (Hartig et al., 1991; Velarde et al, 2007). Turizm ve rekreasyon açısından görsel kalitenin değeri yadsınamazken (Ewald, 2001; Miller et al., 2010), hem kentsel hem kırsal peyzajda planlama ve tasarım çalışmalarında alan kullanımında bir bileşendir.

Peyzajın görsel bileşenleri yalnızca estetik bir değer sunmakla kalmaz, ayrıca kültürel, ekonomik ve biyolojik olguların ilişkisini gösterir. Aslında peyzajın güzelliği ve zenginliği arasında biyo-ekolojik faktörler bakımından bir ilişki kurmak mümkündür (Angileri and Toccolini, 1993).

Görsel özelliklerin analizi ve koruma için gerekli metodolojik çerçeve ve adımlara başvurulmalı, altı çizilmelidir. Bu adımlar (Krause, 2001);

- Alan, yapısal unsurlar (topoğrafya, su, vejetasyon) ve bunların peyzaj mozaik düzeninin karakteristik bir biçimlendirmesi ile peyzaj ünitelerinin sınırlandırılması,
- Tek bir peyzaj parçası içindeki makro, mezo ve mikro yapıların ayrıştırılması (görüntü, yersel unsurlar ve manzara yapısı engellerine göre izole edilebilir),

- Koruma talepleri ve belli etkileşim ve bozulma hassasiyetlerinin belirlenmesi,
- Kayda değer ve sürekli bozulmalardan kaçınmak, minimize etmek ve denkleştirme için önerilen gelişme ve gösterilen yolla sebep olunacak bozulma derecesinin araştırılmasıdır.

Yapılan çalışmalarda daha çok uzman değerlendirme (objektif paradigma) ve psikofiziksel değerlendirme (subjektif paradigma) yöntemleri ile, peyzaj özellikleri ya da algıya dayalı parametreler yoluyla değerlendirmeler yapılmıştır (Arriaza et al. 2004; Yao et al. 2012; Zhao et al., 2013). Alınan sonuçlar bir değer ifadesi olarak düşünülmüş, yüksek puan alan peyzajlar mevcut durumları ile ideal peyzajlar olarak değerlendirilmiştir. Düşük puan alan peyzaj karakter alanları ise ideal olmayan ve gerçek peyzaj fonksiyonunu (kentsel, tarımsal, çayır-mera, rekreasyon/turizm, koruma vb.) yerine getirmeyen alanlar olarak değerlendirmeye alınmıştır.

Bu çalışmanın amacı; daha önce bu konuda yapılan çalışmalarda ele alınmayan, görsel kalite değerlendirme çalışmalarında ortaya çıkan tercih edilen/ideal peyzajlar ve tercih edilmeyen/ideal olmayan peyzajların analiz edilmesi, tercihte somut ölçütlerinin ortaya çıkardığı faydalar ve tercih edilmeyen peyzajların potansiyelleri, değişebilme (pozitif yönde iyileştirilebilme) yetenekleri ve peyzaj değerlendirme çalışmaları açısından yerinin ortaya konmasıdır.

A. Materyal ve Yöntem

Çalışmanın materyalini, gerçekleştirdiğimiz bir dizi görsel kalite değerlendirme çalışmasının sonuçları oluşturmaktadır (Özhancı ve Yılmaz 2011; 2013; 2017; Özhancı et al., 2013). 2011-2017 yılları arasında gerçekleştirilen çalışmalar, farklı kentsel ve kırsal alanlarda elde edilen görüntülerin öznel değerlendirme aracılığıyla analiz edilmesi temeline dayanmaktadır. Bu amaçla tarafımızdan daha önce 4 farklı alanda uygulanan görsel peyzaj değerlendirme çalışmasının sonuçları irdelenmiştir. Bu alanları; üniversite yerleşkesi, dağ ekosistemleri, kırsal peyzaj alanları ve rekreasyon alanları oluşturmaktadır.

Üniversite yerleşkesi örneğinde 81 katılımcı ile tercih ve güven (0,+4 puan aralığında) kriterleri kullanılarak, dağ ekosistemleri örneğinde 81 katılımcı ile görsel tercih, doğallık, canlılık, büyüleyicilik, ilginçlik (farklılık), bütünlük, fotoğraf değeri (-2,+2 puan aralığında) kriterleri kullanılarak; kırsal peyzaj alanları örneğinde 6 ayrı gruptan oluşan 208 katılımcı ile doğallık, açıklık,

çeşitlilik, düzen, güven verme, uyum ve manzara güzelliği (-2,+2 puan aralığında) kriterleri kullanılarak; Rekreasyon alanları örneğinde dört ayrı gruptan 120 katılımcı ile doğallık, çeşitlilik, tutarlılık, açıklık, gizem, perspektif, güven, düzen, manzara güzelliği ve rekreasyonel değer (-2,+2 puan aralığında) kriterleri kullanılarak analiz gerçekleştirilmiştir.

Bu farklı tipdeki peyzajlar üzerinde gerçekleştirilen GPKD uygulamaları, örnekleme geniş tutarak değerlendirmelerin daha sağlıklı yapılmasına imkan verirken, aynı zamanda hem kentsel hem kırsal alanda, doğal ve kültürel peyzajlar üzerinde yaklaşımlara ortam sağlamıştır. Tercih edilen peyzajın kalitesini ortaya koymanın ötesinde, başka bir bakış açısı getirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmaların ortaya koyduğu sonuçlar üzerinden, tercih edilen/edilmeyen peyzaj kavramı, peyzajın gerçek değeri, ideal peyzaj ve peyzaj fonksiyonu üzerinde durularak değerlendirilmeler ortaya konmuştur.

B. Bulgular ve Tartışma

1. Üniversite yerleşkesi üzerine yapılan görsel peyzaj karakter araştırması

Üniversite kampüsünde yapılan çalışmada; farklı bitkisel tasarımlarla katılımcıların güvenlik algısının nasıl etkilendiği analiz edilmiş, aynı zamanda tercih de sorgulanmıştır (Özhancı et al., 2013). Yapraklı ve yapraksız dönem özelliklerini içeren ve aynı noktadan çekilen 200 kombinasyon arasından seçilen

(a)

(b)

Şekil 1. Üniversite yerleşkesi içindeki peyzaj karakterleri, yüksek puan alan peyzaj karakterleri (B2, D2 E2), (b) düşük puan alan peyzaj karakterleri (D1, A1, B1)

10 görüntü değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Buna göre; tüm görüntüler içerisinde en yüksek tercih puanı alan görüntüler B2, D2 ve E2, en düşük puanlı görüntüler ise D1, A1 ve B1 olmuştur (Şekil 1).

Yapılan çalışmanın hareket noktası bitkisel değişimin etkileridir. Bu noktadan yola çıkıldığında, renk ve tekstür farkı değerlendirmede etkin bir temel olmuştur. Hatta aynı noktadan alınan D2 ve B1 görüntüleri, en yüksek ve en düşük puan alan gruplarda yer almıştır. O halde görüntünün tercih edilebilirliği, bitkisel doku desteği ile artmış, bir alanın canlı unsur varlığı bir değer ifade etmiştir.

Yapılan analiz sonuçlarına göre yüksek puan alan 3 farklı peyzaj karakteri alanı temel bileşenleri *renk, tekstür ve canlılık* iken, en düşük puan 3 farklı mekanın negatiflik algısını oluşturan etkilerin *algısal netliğin olmaması, canlılık ifadesinin az olması* olabileceği anlaşılmaktadır. Bu sonuçlardan;

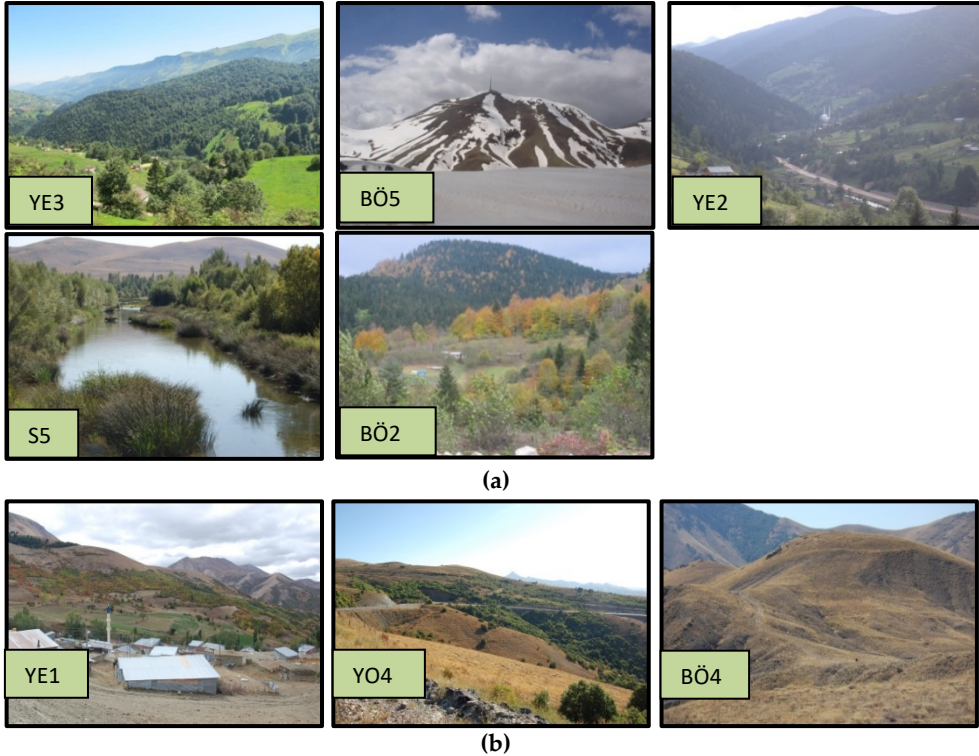
- a. Görüntülerin düşük puan almasında temel etken, **“algıyı ve netliği zayıflatan kuşatma ve renk etkisinin zayıflığıdır”**,
- b. Peyzajın gerçek değeri yönünde değişimin temeli; **“canlı/doğal/renkli unsurların dahil edilmesidir.”**,
- c. Peyzajda zayıf noktalar güçlendirilebilir ve peyzaj fonksiyonu yerine getirilebilir,
- d. Tercih edilen görüntülerde mevcut unsurların, ağaçlar/yer örtücüler, zemin kaplamaları ve doğal/yapay kuşatma elemanları olması tespiti ile kalite ifadesinin devamlılığı, **“bu mevcut unsurların varlığının aynı kalite ve sayıda varlığını sürdürmesi ile mümkündür.”** sonucu ortaya çıkmaktadır.

2. Dağ ekosistemleri üzerine yapılan görsel peyzaj karakter araştırması

Özhancı ve Yılmaz (2013), tarafından farklı dağlık alan peyzaj karakterlerinin tercih edilmesi üzerinde durulmuştur. Dağlık peyzajları; yol etkin, yerleşim etkin, su etkin ve bitki örtüsü etkin peyzajlar olarak 20 adet görüntü değerlendirmeye alınmış ve katılımcıların görsel değerlendirmesine tabi tutulmuştur. Yapılan çalışma sonucunda, en yüksek puan alan görüntüler; YE3, BÖ5, YE2, S5, BÖ2 olurken, en düşük puan alan görüntüler YE1, YO4, BÖ4 olmuştur (Şekil 2).

Bu çalışma bir dağlık alan değerlendirmesi üzerine oturtulmuştur. Yapılan analiz sonuçlarına göre yüksek puan alan 5 farklı peyzaj karakteri alanı temel bileşenleri *renk, tekstür, canlılık ve su* iken, en düşük puan 3 farklı mekanın negatiflik algısını oluşturan etkilerin *sadelik, tipolojik zayıflık ve canlılık ifadesinin az olması* olabileceği anlaşılmaktadır. Bu sonuçlardan;

- Görüntülerin düşük puan almasında temel etken, **“bitki örtüsü ve yer örtüsünün zayıf kalması, net bir algı etkisi yaratmamasıdır”**,
- Peyzajın gerçek değeri yönünde değişimin temeli; **“bitki örtüsünün güçlendirilmesi, renk etkisinin yaratılmasıdır”**,
- “Peyzajda zayıf noktaların güçlendirilmesi ve peyzaj fonksiyonunun yerine getirilmesi, büyük ölçekli ve zor bir iştir. Kısmi güçlendirmeler yeterli olabilir.”**,
- Tercih edilen görüntülerde mevcut unsurların, ormanlık alan/ağaçlar/yer örtücüler, su yüzeyi, kar örtüsü etkin zirve peyzajı ve yöresel mimari unsurlar olması tespiti ile kalite ifadesinin devamlılığı, **“bu mevcut unsurların varlığının aynı kalite ve sayıda varlığını sürdürmesi ile mümkündür.”**

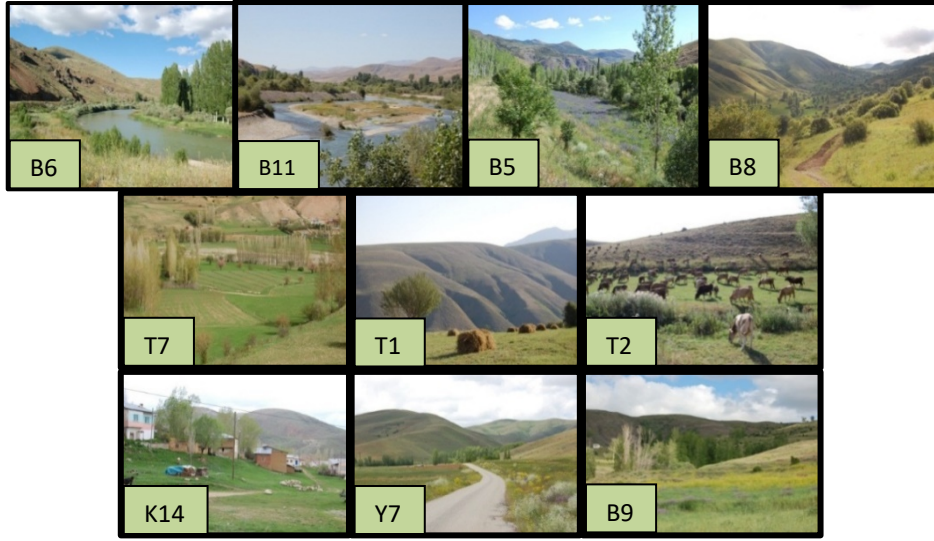

Şekil 2. Dağ peyzaj karakterleri, a-yüksek puan alan peyzaj karakterleri (YE3, BÖ5, YE2, S5, BÖ2), b- düşük puan alan peyzaj karakterleri (YE1, YO4, BÖ4)

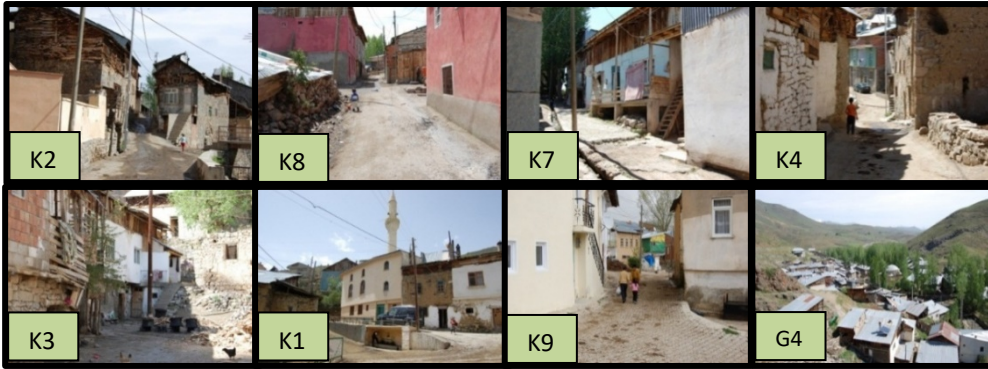

3. Kırsal peyzaj alanları üzerine yapılan görsel peyzaj karakter araştırması

Özhancı ve Yılmaz (2017), tarafından farklı kırsal peyzaj karakterine sahip alanlar (Genel Siluet, Doğal Peyzaj / Bitki Örtüsü, Yol Peyzajı, Tarımsal Peyzaj, Kültürel Peyzaj) üzerinde gerçekleştirilen çalışmada, toplam 55 görüntü değerlendirmeye alınmıştır. Bitki örtüsü görüntülerinden B5, B6, B8, B9, B11, Tarımsal peyzaj görüntülerinden T1, T2, T7, Kültürel peyzaj görüntülerinden K14, Yol peyzajı görüntülerinden Y7'nin manzara güzelliği puanı en yüksek olan görüntüler olduğu belirlenmiştir (Şekil 3.).

(a)

(b)

Şekil 3. Kırsal peyzaj karakterleri, a-yüksek puan alan peyzaj karakterleri (B5, B6, B8, B9, B11, T1, T2, T7, K14, Y7), b- düşük puan alan peyzaj karakterleri (K2, K8, K7, K4, K3, K1, K9 ve G4)

Bu çalışma bir yörenin farklı peyzaj karakter alanlarının görsel açıdan değerlendirilmesi üzerine kurgulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre yüksek puan alan 5 farklı peyzaj karakteri alanı temel bileşenleri *renk, tekstür, canlılık, doğallık ve pastoral etki gücü* iken, en düşük puanlı farklı mekanların negatiflik algısını oluşturan etkilerin ise *uyumsuzluk, tipolojik zayıflık ve kimliksizlik* olabileceği anlaşılmaktadır.

Bu sonuçlardan;

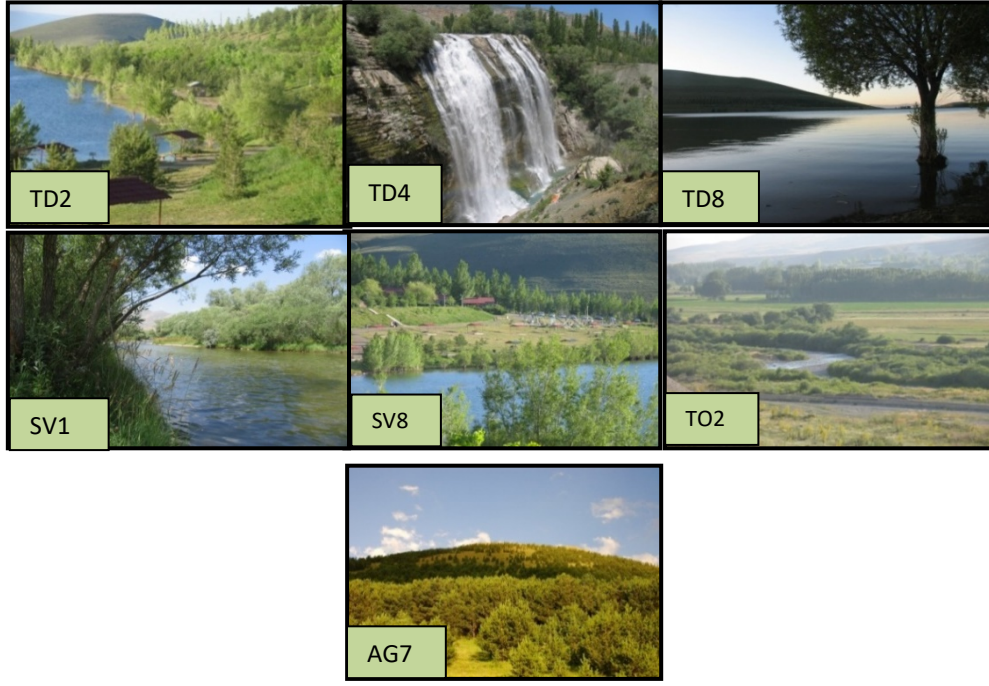
- a. Görüntülerin düşük puan almasında temel etken, **“yerleşim dokusunun yozlaştırılması, modern unsurların yersiz ve uyumsuz kullanımı ve sonuçta ortaya çıkan kimliksiz tipolojidir”**,
- b. Peyzajın gerçek değeri yönünde değişimin temeli; **“yöresel, özgün ve kimlikli mimarinin desteklenmesi ve güçlendirilmesi, etkin bir karakter ortaya konmasıdır”**,
- c. **“Peyzajda zayıf noktaların güçlendirilmesi ve peyzaj fonksiyonunun yerine getirilmesi, olası ve etkili bir durumdur. Yerel yönetimlerin ve sakinlerin aydınlatılması ve bilinçlendirilmesi, ekonomik olarak desteklenmesi ile çözüm çok uzak değildir”**,
- d. Tercih edilen görüntülerde mevcut unsurların, ağaçlar/çalılar/yer örtücüler, su yüzeyi ve çevresindeki oluşumlar, dağlık peyzajlar, hayvanlar, tarımsal unsurlar, hareketli morfolojik zeminler ve uyum etkinliği olması tespiti ile kalite ifadesinin devamlılığı, **“bu mevcut unsurların varlığının aynı kalite ve sayıda varlığını sürdürmesi ile mümkündür.”**

4. Rekreasyon alanları üzerine yapılan görsel peyzaj karakter araştırması

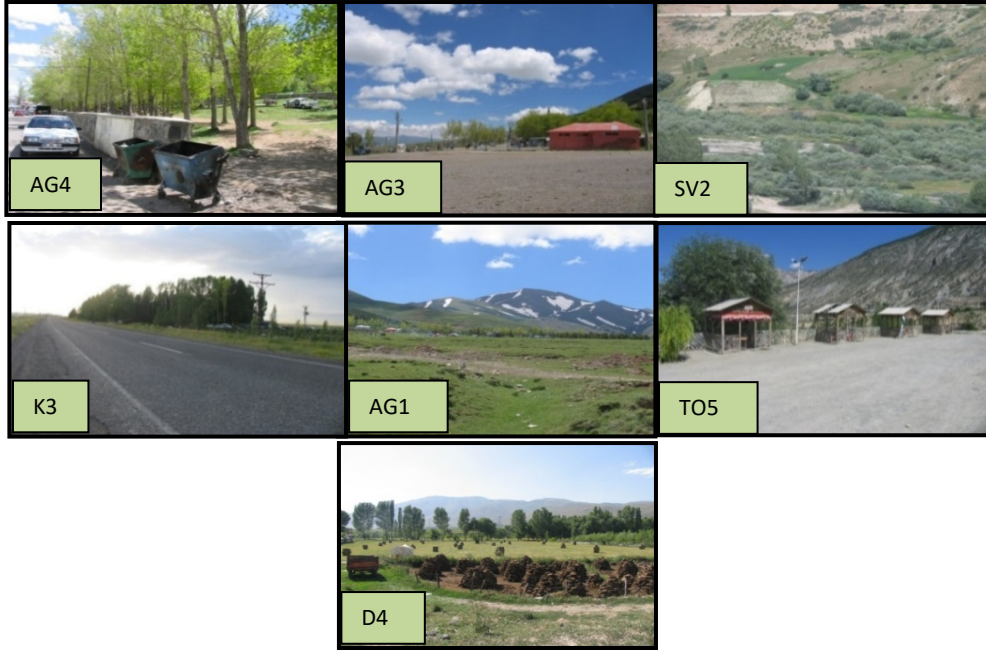
Özhancı ve Yılmaz (2011) ise; Erzurum ilinde yer alan bir dizi rekreasyon alanı 48 adet görüntü (her bir peyzaj için 8 fotoğraf) ile görsel peyzaj kalite değerlendirmesine tabi tutulmuş, sonuçlar ortaya koymuştur. Yüksek puan alan görüntüler sırasıyla TD4, TO2, TD8, SV8, TD2, SV1, AG7’dir. Değerlendirmeler sonucu en düşük manzara güzelliği puanına sahip görüntüler ise, sırasıyla AG4, AG3, SV2, K3, AG1, TO5 ve D4 olmuştur (Şekil 4.).

Görsel Peyzaj Kalite Değerlendirmelerinde Kalite Göstergelerinin Mekansal Yansımaları

(a)

(b)

Şekil 4. Rekreasyonel peyzaj karakterleri, a-yüksek puan alan peyzaj karakterleri (TD2, TD4,TD8, SV1, SV8, TO2, AG7),b- düşük puan alan peyzaj karakterleri (AG4, AG3, SV2, K3, AG1, TO5, D4)

Bu çalışma, yöredeki farklı rekreasyon alanlarının görsel açıdan değerlendirilmesi üzerine oturtulmuştur. Yapılan analiz sonuçlarına göre yüksek puan alan 6 farklı rekreasyonel peyzaj karakteri alanı temel bileşenleri *doğallık, canlılık ve su iken*, en düşük puanlı mekanların negatiflik algısını oluşturan etkilerin ise *insan yapımı unsurlar, uyumsuzluk ve tipolojik zayıflık* olabileceği anlaşılmaktadır. Bu sonuçlardan;

- a. Görüntülerin düşük puan almasında temel etken, **“bir kısım görüntüde bitki örtüsünün zayıflığı, bir kısım görüntüde ise insan yapımı güncel unsurların yersiz ve uyumsuz kullanımı ve sonuçta ortaya çıkan kimliksiz tipolojidir”**,
- b. Peyzajın gerçek değeri yönünde değişimin temeli; **“bitki örtüsü açısından değişim ve dönüşümün olası olmaması, özgün ve kimlikli insan yapımı unsurların temin edilmesi ve güçlendirilmesi, doğallığın artırılması ve bütün bunlarla etkin bir karakter ortaya konmasıdır”**,
- c. **“Peyzajda zayıf noktaların güçlendirilmesi ve peyzaj fonksiyonunun yerine getirilmesi mümkündür”**,
- d. Tercih edilen görüntülerde mevcut unsurların, su yüzeyi ve çevresindeki oluşumlar, ormanlık alan/ağaçlar/çalılar ve uyum etkinliği olması tespiti ile kalite ifadesinin devamlılığı, **“bu mevcut unsurların varlığının aynı kalite ve sayıda varlığını sürdürmesi ile mümkündür.”**

Sonuç

Bu çalışmada, 4 farklı alan üzerine daha önce tarafımızdan yapılan görsel peyzaj değerlendirme analizleri yeniden ele alınarak, farklı algılanan/tercih edilen ve edilmeyen peyzaj karakterlerinin peyzaj değeri, fonksiyonu, sürdürülebilirliği üzerinde durulmuştur.

Üniversite yerleşkesi, dağ ekosistemleri, kırsal/köy peyzajı ve rekreasyonel peyzaj karakterlerinden oluşan bu çalışma alanları, barındırdıkları çok sayıda bileşenle renkli bir parametrik yelpaze oluşturmakta, kalite değerlendirmesi açısından sonuçları daha sağlıklı görmeyi mümkün kılmaktadır.

Değerlendirmeleri özetlersek;

- a. Kentsel peyzaj özelliği gösteren bir alan olan üniversite yerleşkeleri, aynı zamanda kentsel alanların doğaya dönük, ekolojik yüzünü oluştururlar. Yapılan çalışmada, yarım asırlık bir Üniversitesi Merkezi Yerleşkesinde yaya ve araç yolları örneğinde, farklı bitkisel tasarım öğeleri içeren mekanların güvenlik algılaması ve tercih-beğeni durumlarını ortaya koymak amaçlanmıştır.

Pozitif algılanan peyzajlarda kalite ifadesinin devamlılığı, “mevcut unsurların varlığının aynı kalite ve sayıda varlığını sürdürmesi ile mümkündür”. Negatif algılanan peyzajlar için, peyzajın gerçek değeri yönünde değişimin temeli “canlı/doğal/renkli unsurların dahil edilmesidir”.

- b. Dağ ekosisteminde görsel değerlendirme çalışmasında; su, yol, yerleşim ve bitki örtüsü etkin dağ peyzajları fotoğraf değeri açısından ele alınmış, Görsel kalite analizinde kullanılmak üzere seçilen fotoğraflar puanlandırılmıştır.

Pozitif algılanan peyzajlarda kalite ifadesinin devamlılığı, “bu mevcut unsurların varlığının aynı kalite ve sayıda varlığını sürdürmesi ile mümkündür”. Negatif algılanan peyzajlar için, peyzajın gerçek değeri yönünde değişimin temeli, “bitki örtüsünün güçlendirilmesi, renk etkisinin yaratılmasıdır”.

- c. Kırsal peyzaj karakteri değerlendirmesinde, farklı köy tipleri örnekleme alanında, görsel kalite değerlendirmesi gerçekleştirilmiş, görsel kalite değerlendirmesi ile kırsal karakterin barındırdığı doğal ve kültürel değerlerin ayrıntılı analiz edilmesi amaçlanmıştır. Genel Siluet, Doğal Peyzaj / Bitki Örtüsü, Yol Peyzajı, Tarımsal Peyzaj, Kültürel Peyzaj görüntüleri değerlendirilmiştir.

Pozitif algılanan peyzajlarda kalite ifadesinin devamlılığı, “bu mevcut unsurların varlığının aynı kalite ve sayıda varlığını sürdürmesi ile mümkündür”. Negatif algılanan peyzajlar için, peyzajın gerçek değeri yönünde değişimin temeli, “yöresel, özgün ve kimlikli mimarinin desteklenmesi ve güçlendirilmesi, etkin bir karakter ortaya konmasıdır”.

- d. Rekreatyonel karaktere yönelik gerçekleştirilen görsel kalite değerlendirme çalışmasında ise; katılımcıların bu alanlarla ilgili fikir

ve tercihlerini ortaya koymak amacıyla, bir dizi rekreasyon alanının görsel kalite analizi yapılmış, 48 adet fotoğraf değerlendirilmiştir.

Pozitif algılanan peyzajlarda kalite ifadesinin devamlılığı, kalite ifadesinin devamlılığı, "bu mevcut unsurların varlığının aynı kalite ve sayıda varlığını sürdürmesi ile mümkündür". Negatif algılanan peyzajlar için, peyzajın gerçek değeri yönünde değişimin temeli, "bitki örtüsü açısından değişim ve dönüşümün olası olmaması, özgün ve kimlikli insan yapımı unsurların temin edilmesi ve güçlendirilmesi, doğallığın artırılması ve bütün bunlarla etkin bir karakter ortaya konmasıdır".

Elbette bu değerlendirmelerde, deney grubu öğrencilerin sınav haftaları, ders yoğunlukları veya o anki psikolojik durumlarında ki sapmaların da bu sonuçları etkileyebileceği de unutulmamalıdır. Bu açıdan bakıldığında; yeni araştırma grupları ile aynı alanların değerlendirilmesinin tekrar yapılması ile algı değişimlerinin ortaya konabileceği çalışmalara ihtiyaç vardır.

Sonuç olarak;

- Kentsel doku içerisinde, ağaçlar/yer örtücüler, zemin kaplamaları ve doğal/yapay kuşatma elemanlarının korunması ve desteklenmesi,
- Ormanın ve kültürel dokunun muhafazası, doğal dengenin korunması ile iklimsel koşulların devamlılığı,
- Doğal bitki örtüsü dokusunun muhafazası, tarım ve hayvancılığın pastoral etkisinin devamlılığı (teşvik edilmesi),

Su kaynaklarının korunması, doğal bitki örtüsü dokusunun muhafazası, kültürel dikim ile yapay su kıyılarının desteklenmesi, temiz, açık bir gökyüzü ve fon etkisi esas olmalıdır.

KAYNAKÇA

ARRIAZA, M.; CANAS-ORTEGA, J. F.; CANAS-MADUENO, J. A.; RUIZAVILES, P. 2004. Assessing the visual quality of rural landscapes, Landscape and Urban Planning 69(1): 115–125. <http://dx.doi.org/10.1016/j.landurbplan.2003.10.029>

- ANGILERI, V., TOCCOLINI, A. 1993. The assesment of visual quality as atol for the conservation of rural landscape diversity. *Landscape and Urban Planning*, Volume 24, issues 1-4; 105-112.DOI: 10.1016/0169-2046(93)90089-V
- EWALD, K. C., 2001. The neglect of aesthetics in landscape planning in Switzerland.*Landscape Urban Plann.* 54 (1–4), 255–266.
- HARTIG, T., MANG, M., EVANS, G.W., 1991. Restorative effects of natural environment experiences. *Environment and Behavior*, 23, 3–26.
- KRAUSE, C. L., 2001. Our visual landscape managing the landscape under special consideration of visual aspects. *Landscape and Urban planning*, 54, 239-254.DOI: 10.1016/S0169-2046(01)00139-6
- MILLER, G., RATHOUSE, K., SCARLES, C., HOLMES, K., TRIBE, J., 2010. Public understanding of sustainable tourism *Annals of Tourism Research*, 37 (3). pp. 627-645.
- ÖZHANCI E., YILMAZ H., 2011. Rekreasyon Alanlarının Görsel Peyzaj Kalitesi Yönünden Değerlendirilmesi; Erzurum Örneği. *Iğdır Üni. Fen Bilimleri Enst. Der. / Iğdır Univ. J. Inst. Sci. & Tech.* 1(2): 67-76
- ÖZHANCI, E., YILMAZ, H., 2013. Değişik Peyzaj Karakterleri Barındıran Dağların, Foto Safari Amaçlı Görsel Peyzaj Analizi. *Journal of Agricultural Faculty of Atatürk Univ.*, 44 (1), 83-89, ISSN: 1300-9036.
- ÖZHANCI, E., YILMAZ, H., 2017. Visual assessment of rural landscape with different characters. *Journal of the Faculty of Forestry Istanbul University* 67(2): xxx-xxx. DOI: 10.17099/jffiu.xxxxx.
- ÖZHANCI, E., YILMAZ, H., YILMAZ, S., 2013. Safety perception of different plant designs in pedestrian and car streets. *Urban Design International*, 19(4), 303–310. doi:10.1057/udi.2013.26
- TUNCAY, M., 2004. Erdemin Estetikle Buluşması. İzmir Sanat Konferansı, 5.Ocak.2004, İzmir.
- VELARDE, M. D., FRY, G., TVEIT, M., 2007. Health effects of viewing landscapes –Landscape types in environmental psychology. *Urban For. Urban Green.* 6, 199–212.
- YAO, Y., ZHU, X., XU, Y., YANG, H., WU, X., LI, Y., ZHANG, Y., 2012. Assessing the visualquality of green landscaping in rural residential areas: the case of Changzhou,China. *Environ. Monit. Assess.* 184, 951–967.

Esra ÖZHANCI & Hasan YILMAZ

ZHAO, J., LUO, P., WANG, R., CAI, Y., 2013. Correlations between aesthetic preferences of river and landscape characters. *J. Environ. Eng. Landscape Manage.* 21 (2), 123–132.

SPATIAL REFLECTIONS OF QUALITY INDICATORS IN VISUAL LANDSCAPE QUALITY EVALUATIONS

Esra ÖZHANCI^a

Hasan YILMAZ^b

Abstract

In terms of landscaping definitions, there are definitions such as 'the structure of the person's thoughts and feelings' or 'the cognitive structure formed by the observed thing in the person'. In other words, when talking about the landscape, it is not possible to define it independently of human and human perception. Perception is a reflection of culture and experiences and is therefore a highly variable field of assessment.

Landscape is a product of the interaction between man and nature, which reveals the importance of human perception in terms of preservation and sustainability of landscapes. The objective evaluation of the visual qualities of landscapes contributes to the detailed identification and evaluation of the landscape. Analysis of the relationship between visual quality and structural characteristics of landscape is an active area of perceptual research. The European Landscape Convention (ELC) argues that community perception is a key factor in landscape assessment and planning. Perception evaluations that vary under the influence of numerous factors such as socio-cultural environment and personal characteristics can be examined in a variety of ways.

Researchers and planners have emphasized the need for better planning in an urbanized world. The expansion of urban areas has created pressure on the natural structure of the landscape, and urban and rural characteristics have been damaged. A systematic formulation is needed for the assessment of different landscapes in

---

^a Asst. Prof., Nevsehir Haci Bektas Veli University, eozhanci@nevsehir.edu.tr

^b Prof., Ataturk University, hyilmaz@atauni.edu.tr

urban-rural, recreational, agricultural, non-regulated or natural-artificial quality. The consideration of each landscape arrangement in its own dynamics and characteristics is useful and effective in establishing original and valid evaluation principles

In addition to all these approaches, from what point should the landscape quality assessments be considered? How can the results be transformed in the most rational way? According to the results, how should conservation, repair, change or transformation be? In this study; The subject has been tried to be examined through various examples, from a different point of view.

In terms of sensitivity of visual characteristics; structural elements of the area, macro, meso and micro structures in a single piece of landscape, types of protection and species sensitivity, minimization of deterioration should be considered carefully.

While visual landscape quality assessment studies and a series of conclusions and related assessments are presented, some results expressed by these evaluations are ignored, and evaluations are terminated in the parameter frame. Analysis of landscapes expressing high quality or otherwise low quality, qualities of ideal/good /preferred landscapes, sustainability, qualities of non-ideal/poor /unfavorable landscapes, and the functions expressed in landscapes need to be analyzed correctly. In this study; a series of visual landscape quality assessment (VLQA) studies that we have already done are taken from this perspective, different approaches have been put forward by considering landscape value, function and sustainability of landscapes that create different perceptions.

The examples covered in the study include University Campus, Mountain ecosystems, Rural / Village Landscape and Recreational Landscape. In the first study on university campus; How the participants' safety perception was affected by different plant designs was analyzed and at the same time the preference was questioned. 10 images selected from images taken from the same point including leafy and leafless features were evaluated. In the second study, the preference of different mountainous landscape characters was emphasized. Mountainous landscapes were classified as road-active, settlement-active, water-active and vegetation-active landscapes and 20 images were evaluated. In the third example; rural areas with different landscape character (General Silhouette, Natural Landscape / Flora, road Landscape, Agricultural Landscape and Cultural Landscape) were subjected to analysis. The last study; A number of recreation areas in Erzurum province were subjected to visual landscape quality evaluation with 48 images (8 photos for each landscape)

Examples enable them to be carried out in a wide range of assessments, since they have different characteristics (urban, rural, recreational, public etc.). In positive perceived landscapes, priorities are emphasized for the continuity of the quality statement. For negative perceived landscapes, priority is given to the basis of change in the true value of the landscape. The planners and practitioners have given the necessary data to be considered. As a result, a number of analyzes have been made. Within urban fabric, trees / ground coverers, floor coverings and natural / artificial encirclement elements should be protected and supported. The continuity of climatic conditions should be essential by preserving the forest, cultural structure and natural balance. The preservation of the natural vegetation texture, the pastoral effect of agriculture and animal husbandry must be fundamental. Protection of water resources, conservation of natural vegetation, cultural planting and support of artificial water, clean, clear sky and the effect of the fund should be fundamental.

Keywords: Visual quality, Landscape value, Ideal landscape

